

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

ความสัมพันธ์ระหว่างการอยู่อาศัยกับพ่อแม่กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และการ
สูบบุหรี่ของเยาวชนในอำเภอแห่งหนึ่งเขตชนบทไทยThe relationship between living with parents and alcohol consumption and smoking
behaviors among adolescents in a district in rural Thailandวิชรีพร บุญประกอบ¹Watchareepond Boonprakob¹เพียงพิมพ์ ปันระสี²Phiangphim Punrasi²¹โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแม่แตง¹Nongmaetaeng Subdistrict Health Promotion
Hospital²มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตนครสวรรค์²Mahidol University, Nakhonsawan Campus

DOI: 10.14456/dcj.2025.19

Received: March 31, 2025 | Revised: May 13, 2025 | Accepted: May 14, 2025

บทคัดย่อ

พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่นับเป็นพฤติกรรมสุขภาพด้านลบของบุคคล วัยเยาวชนนับว่าเป็นช่วงอายุที่มีการเริ่มต้นพฤติกรรมและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อันจะส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วยได้ ปัจจัยเหตุของการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่มีหลากหลาย รวมทั้งปัจจัยด้านการอยู่อาศัย การวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และหาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ของเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่และไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ในพื้นที่อำเภอหนึ่งในเขตชนบทของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างคือเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี ที่ได้มาจากการสุ่ม จำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามลักษณะทั่วไปบุคคล แบบสอบถามลักษณะการอาศัยอยู่กับคนในครอบครัว และแบบสอบถามพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ เก็บข้อมูลในเดือนมีนาคม 2567 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคว์สแควร์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและเพศหญิงมีจำนวนเท่า ๆ กัน อาศัยอยู่กับพ่อแม่ร้อยละ 71.4 ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ร้อยละ 28.6 เยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่สูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่อย่างมีนัยสำคัญ โดยพบว่า เยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 78.3 และสูบบุหรี่ร้อยละ 38.7 ในขณะที่เยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 62.5 และสูบบุหรี่ร้อยละ 21.6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ของเยาวชนพบว่า มีความสัมพันธ์กับการอยู่อาศัยกับพ่อแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จึงสรุปได้ว่าการที่เยาวชนไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่สูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ดังนั้นจึงควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและเฝ้าระวังพฤติกรรมดังกล่าวให้กับเยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่เพื่อเป็นการป้องกันและลดสาเหตุของโรคและภัยสุขภาพอันเกิดจากพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ในเยาวชนอย่างจริงจัง

ติดต่อผู้พิมพ์ : เพียงพิมพ์ ปันระสี

อีเมล : phiangphim@gmail.com

Abstract

Alcohol consumption and smoking are considered negative health behaviors. Adolescence is a period marked by the initiation of these behaviors, with a clear increasing trend that can lead to illness. The causal factors for alcohol consumption and smoking are diverse, including residential factors. This cross-sectional analytical study aims to analyze and determine the relationship between alcohol consumption and smoking behaviors among adolescents living with parents versus those not living with parents in a rural district of Thailand. The sample consisted of 370 randomly selected adolescents aged 15–18 years. Data collection instruments included questionnaires on general personal characteristics, living arrangements with family members, and alcohol consumption and smoking behaviors. Data were collected in March 2024 and analyzed using descriptive statistics and chi-square tests. Results indicated that the sample was equally distributed between males and females. It was found that 71.4% of participants lived with their parents, while 28.6% did not. Adolescents who did not live with their parents demonstrated significantly higher rates of alcohol consumption and smoking compared to those living with parents. Specifically, among adolescents not living with parents, 78.3% consumed alcohol and 38.7% smoked, whereas among youth living with parents, 62.5% consumed alcohol and 21.6% smoked. Correlation analysis revealed a statistically significant relationship between alcohol consumption and smoking behaviors and living arrangements with parents ($p < 0.05$). In conclusion, adolescents not living with their parents exhibited higher rates of alcohol consumption and smoking compared to those living with parents. Therefore, preventive activities and surveillance measures should be implemented for adolescents not living with parents to prevent and reduce causes of diseases and health risks arising from alcohol consumption and smoking behaviors in this vulnerable population.

Correspondence: Phiangphim Punrasi

E-mail: phiangphim@gmail.com

คำสำคัญ

เยาวชน, ดื่มแอลกอฮอล์, สูบบุหรี่,
อยู่อาศัยกับพ่อแม่

Keywords

adolescents, alcohol consumption, tobacco smoking,
living with parents

บทนำ

การดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ในเยาวชนไทย เป็นปัญหาสำคัญของสังคมปัจจุบัน เป็นพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม ที่สำคัญคือผลกระทบต่อสุขภาพของเยาวชน จากการสำรวจผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการดื่มแอลกอฮอล์ และการสูบบุหรี่ปี 2564 ของประเทศไทยพบว่า พฤติกรรมดังกล่าวทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ ก่อให้เกิดโรคและการบาดเจ็บต่างๆ อันเป็นผลมาจากการ

ดื่มแอลกอฮอล์ และสูบบุหรี่ เช่น การเกิดอุบัติเหตุ ความรุนแรงในสังคม โรคตับ มะเร็งปอด โรคปอดอักเสบ ติดเชื้อ ภาวะสมองเสื่อม ซึ่งประเทศไทยมีสถิติการดื่มสุรามากเป็นอันดับ 1 ของกลุ่มประเทศอาเซียน ส่วนการสำรวจปี 2564 พบประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 28.0 (15.9 ล้านคน) และสูบบุหรี่ร้อยละ 17.4 (9.9 ล้านคน) ภูมิภาคที่มีอัตราการดื่มแอลกอฮอล์สูงสุด ได้แก่ ภาคเหนือร้อยละ 33.1 รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 32.3

กรุงเทพมหานครร้อยละ 27.3 ภาคกลางร้อยละ 26.8 และภาคใต้ร้อยละ 16.6 (ต่ำสุด) อายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกคือ 20.4 ปี (ชาย 19.6 ปี, หญิง 22.9 ปี) วัยรุ่นเริ่มดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่เฉลี่ยที่อายุ 15.6 ปี และ 15.9 ปี ตามลำดับ⁽¹⁾

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา การศึกษาความชุก และการศึกษาผลกระทบในด้านต่างๆ ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2564 ในประเทศไทย รายงานถึงแนวโน้มของอัตราการดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปสูงขึ้น โดยมีประมาณ 16 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 28.0 พฤติกรรมการสูบบุหรี่มีแนวโน้มสูงขึ้นมากโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนและเยาวชน โดยมีประมาณ 9.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 17.4 การดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ของกลุ่มเยาวชนประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากสามารถเข้าถึงแอลกอฮอล์และบุหรี่ได้ง่าย การสูบบุหรี่พบในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เพศชายมีอัตราการดื่มและสูบบุหรี่สูงกว่าเพศหญิงหลายเท่า⁽²⁾ การศึกษาเกี่ยวกับการอาศัยอยู่กับบุคคลในครอบครัว ของกลุ่มเยาวชนที่อายุไม่เกิน 18 ปี ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ถึงร้อยละ 46.3 สาเหตุของพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่มีผลมาจากการหย่าร้างของพ่อแม่⁽³⁾ การอาศัยอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น รวมถึงคนที่ไม่ได้อาศัยกับพ่อแม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ และสารเสพติดกลุ่มคนอเมริกันแอฟริกัน⁽⁴⁾

การศึกษาข้อมูลของเยาวชนเกี่ยวกับการไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด โดยแบ่งเป็นไม่ได้อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่อ้อยละ 23.53 อยู่กับพ่อร้อยละ 16.7 อยู่กับแม่อ้อยละ 4.74 ไม่ทราบข้อมูลร้อยละ 1.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่สูงสุดร้อยละ 59.46 รองลงมาคือภาคเหนือร้อยละ 49.7 กลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ก็มีอัตราการเข้าถึงแอลกอฮอล์ ร้อยละ 25.9 เข้าถึงการสูบบุหรี่ ร้อยละ 56.4 และยังมีปัญหาด้านยาเสพติด

อีกมาก⁽²⁾ การศึกษาของ Kristjansson และคณะพบว่า กลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อและแม่มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่มีสาเหตุเนื่องจากการทะเลาะวิวาทในครอบครัว⁽³⁾ แต่ในกลุ่มวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับพ่อและแม่ก็สามารถมีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ได้จาก วิธีการเลี้ยงดูของพ่อและแม่ รวมไปถึงการตั้งกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตของบุตร นอกจากนี้จะมีส่งผลให้มีการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่แล้วยังส่งผลให้มีการใช้สารเสพติดอีกด้วย⁽⁵⁾ วัยรุ่นเรียนรู้พฤติกรรมจากการสังเกตและจำลองแบบจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม อิทธิพลจากเพื่อน วัยรุ่นต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การกดดันจากเพื่อน มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ อิทธิพลจากครอบครัว รูปแบบการเลี้ยงดู การสื่อสารในครอบครัว และคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ครอบครัวแตกแยก การหย่าร้าง การย้ายถิ่นของพ่อแม่ไปทำงาน หรือการเสียชีวิตของพ่อแม่⁽⁶⁾

ในชุมชนชนบทของประเทศไทยมีเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้ถูกเลี้ยงดูหรืออาศัยอยู่กับพ่อแม่มีจำนวนมากขึ้น สาเหตุมาจากหลากหลายปัจจัย เช่น พ่อแม่ไปทำงานต่างพื้นที่ พ่อแม่เสียชีวิต การหย่าร้าง หรือแยกกันอยู่ หรือแม้กระทั่งการทอดทิ้ง ทำให้ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติต้องเป็นเป็นผู้เลี้ยงดู ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการอาศัยอยู่กับพ่อแม่และไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่หรือไม่ และ มีความแตกต่างกันอย่างไร

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่กับการอยู่อาศัยกับบิดามารดาของเยาวชน ซึ่งจะประโยชน์ในการนำไปใช้ในการวางแผนส่งเสริม ป้องกัน ฝึกระวัง และแก้ไขปัญหาพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ให้กับเยาวชนที่ในพื้นที่ชนบทต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

งานวิจัยใช้การศึกษาแบบตัดขวางเชิงวิเคราะห์ ประชากรที่ศึกษาเป็นเยาวชนที่มีอายุ 15-18 ปี มี

ภูมิสำเนาในอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Krejcie & Morgan⁽⁷⁾ และเพิ่มร้อยละ 10 เพื่อป้องกันกลุ่มตัวอย่างไม่ครบตามจำนวนทั้งสิ้น 370 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยขั้นตอนแรกสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ชั้นภูมิที่อยู่ในสถานศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3-6 และที่อยู่นอกสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 เทียบสัดส่วนขนาดตัวอย่าง (proportional random sampling) ในแต่ละโรงเรียนและในชุมชน เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามที่คำนวณไว้ ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีสุ่มแบบมีระบบ (systematic random sampling) จนได้จำนวนตัวอย่างตามขนาดที่คำนวณไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามโดยพัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ คือ (1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ให้เลือกตอบจำนวน 9 ข้อ (2) ข้อมูลการอยู่อาศัยในครอบครัวแบบให้เลือกตอบจำนวน 8 ข้อ (3) แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม การดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 15 ข้อ (4) แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม การสูบบุหรี่ให้เลือกตอบ จำนวน 14 ข้อ และ (5) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อหรือปัจจัย เสริมให้เกิดพฤติกรรม การดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบให้เลือก 3 ระดับ คือเป็นจริงมาก เป็นจริงบางส่วน และไม่เป็นจริง ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ด้วยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (index of item-objective congruence: IOC) ในแบบสอบถาม มีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้น นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ จำนวน 30 คน เพื่อประเมินค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่า Cronbach's alpha coefficient ได้ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

เท่ากับ 0.876 หลังจากนั้นได้นำเครื่องมือไปขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ เมื่อผ่านการรับรองทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 7 - 31 มีนาคม 2567

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนชุดกลาง มหาวิทยาลัยมหิดล (MU-CIRB) เลขที่ 2024/020.0603 ลงวันที่ 6 มีนาคม 2567

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ด้วยเครื่องมือทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistics Software (SPSS) Version 29.0.2.0⁽²⁰⁾ License: IBM SPSS Statistics ด้วยสถิติเชิงพรรณนา หาค่าเฉลี่ย ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด-สูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ข้อมูลด้านการอยู่อาศัย ในครอบครัวและปัจจัยสิ่งแวดล้อม พฤติกรรม การดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรม การสูบบุหรี่ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมให้เกิดพฤติกรรม การดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ เปรียบความแตกต่างของการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ระหว่างกลุ่มที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่และที่ไม่ได้ อาศัยอยู่กับพ่อแม่ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอยู่และไม้อยู่อาศัยกับพ่อแม่ กับพฤติกรรม การดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ ของเยาวชนผู้ในอำเภอแห่งหนึ่งของเขตชนบทไทยด้วยด้วยการทดสอบ chi-square test

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผู้เข้าร่วมวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 370 ราย เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.3 และเพศชาย ร้อยละ 49.7 อายุน้อยสุด 15 ปี อายุมากที่สุด 18 ปี อายุเฉลี่ย 16.5 ปี โดยส่วนใหญ่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 53.0 กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 38.1 และไม่ได้อยู่ในสถานศึกษา ร้อยละ 8.9 อาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวน 264 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.4 จำแนกได้เป็นอาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ ร้อยละ 45.1 อาศัยอยู่กับแม่ ร้อยละ

18.9 และอาศัยอยู่กับพ่อ ร้อยละ 12.7 ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวน 106 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.6 ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับตายาย ร้อยละ 47.3 ปู่ย่า ร้อยละ 33.8 จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เยาวชนอยู่อาศัยเฉลี่ย 5 คน ในครอบครัวที่เยาวชนอาศัยอยู่ด้วยพบว่า มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 73.6 มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ ร้อยละ 66.2

พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนพบว่า เคยมีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 248 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.1 โดยมีอายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มครั้งแรกคือ 14.09 ปี อายุต่ำสุดที่เริ่มดื่มคือ 9 ปี สาเหตุหลักของการดื่มครั้งแรกคือ เพื่อนชวน ร้อยละ 21.6 อายากลอง ร้อยละ 20.3 และดื่มเพื่อความสนุกสนาน ร้อยละ 17.6 ด้านความถี่ในการดื่ม ส่วนใหญ่ดื่มนานๆ ครั้ง ร้อยละ 34.9 รองลงมาคือ 1-2 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 19.2 และดื่มทุกวัน ร้อยละ 5.1 ช่วงเวลาที่นิยมดื่มมากที่สุดคือ กลางคืนถึงเช้า ร้อยละ 48.1 ปริมาณการดื่มเฉลี่ย 8.4 ดื่มมาตรฐานต่อครั้ง สูงสุด 34.3 ดื่มมาตรฐานต่อครั้ง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เยาวชนนิยมดื่มมากที่สุดคือ เบียร์ ร้อยละ 26.2 เหล้าแดง ร้อยละ 15.4 และเหล้าขาว ร้อยละ 12.4 โดยส่วนใหญ่ดื่มกับเพื่อนผู้ชาย ร้อยละ 44.3 และเพื่อนผู้หญิง ร้อยละ 31.8 สถานที่ดื่มเป็นประจำคือ บ้านเพื่อน ร้อยละ 33.2 และบ้านตนเอง ร้อยละ 13.5 แหล่งที่มาของเงินที่ใช้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนใหญ่มาจากพ่อแม่ ร้อยละ 25.9 และการทำงานพิเศษ ร้อยละ 20.3 แหล่งที่ซื้อแอลกอฮอล์เป็นประจำคือร้านขายของชำในหมู่บ้าน ร้อยละ 65.1 โดยมีค่าใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้งอยู่ที่ 51-100 บาท ร้อยละ 25.7 และ 101-200 บาท ร้อยละ 18.6 เหตุผลที่ยังคงดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบันส่วนใหญ่คือ ดื่มเพื่อ

สังสรรค์ ร้อยละ 51.6 และคลายเครียด ร้อยละ 18.1

ผลการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่พบว่า มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ มีจำนวน 98 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.3 โดยมีอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกคือ 11.4 ปี สาเหตุหลักของการสูบบุหรี่ครั้งแรกคือ อายากลอง ร้อยละ 23.3 และเพื่อนชวน ร้อยละ 21.08 ชนิดบุหรี่ที่เยาวชนสูบบุหรี่ในปัจจุบันมากที่สุดคือ บุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 50.54 รองลงมาคือ บุหรี่ซอง ร้อยละ 25.9 ความถี่ในการสูบส่วนใหญ่คือ ทุกวัน ร้อยละ 42.9 และ 2 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 24.3 โดยมีปริมาณการสูบต่อวันคือ 2 ครั้ง/วัน ร้อยละ 36.7 และ 1 ครั้ง/วัน ร้อยละ 28.8 แหล่งที่ซื้อบุหรี่เป็นประจำคือ อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 25.4 ร้านขายของชำ ร้อยละ 23.5 และร้านขายบุหรี่ไฟฟ้าโดยเฉพาะ ร้อยละ 20.5 สถานที่สูบบุหรี่เป็นประจำคือ บ้านเพื่อน ร้อยละ 26.5 บ้านตนเอง ร้อยละ 20.5 ส่วนในโรงเรียนมักสูบบุหรี่ในห้องน้ำ ร้อยละ 77.6 และห้องเรียน ร้อยละ 22.4 แหล่งที่มาของเงินที่ใช้ซื้อบุหรี่ส่วนใหญ่มาจากการทำงานพิเศษ ร้อยละ 18.0 และพ่อแม่ ร้อยละ 11.6 โดยมีค่าใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้งส่วนใหญ่อยู่ที่ 51-100 บาท ร้อยละ 29.4 เหตุผลที่ยังคงสูบบุหรี่ในปัจจุบันส่วนใหญ่คือ ติด ร้อยละ 30.8 คลายเครียด ร้อยละ 26.2 และตามเพื่อน ร้อยละ 7.6

ผลการสำรวจพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดอื่น ๆ ร่วมด้วยจำนวน 143 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.6 สารเสพติดที่ใช้จำแนกคือ กัญชา จำนวน 124 ราย คิดเป็น ร้อยละ 86.7 พืชกระท่อม จำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.3 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การใช้สารเสพติดชนิดอื่นนอกเหนือจากการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ของเยาวชน ในอำเภอแห่งหนึ่งเขตพื้นที่ชนบทไทย (n=370)
Table 1 Substance use other than alcohol consumption and tobacco smoking of adolescents in a rural district of Thailand (n=370)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใช้สารเสพติดประเภทอื่น		
ใช้	143	38.6
ไม่ใช้	227	61.3
สารเสพติดที่ใช้		
กัญชา	124	86.7
กระท่อม	19	13.3

ผลการสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อหรือปัจจัยเสริมให้เกิดพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ของเยาวชนพบว่า ปัจจัยที่เยาวชนมีความคิดเห็นว่าเป็นจริงมาก คือ (1) มีร้านค้าร้านสะดวกซื้อจำหน่ายแอลกอฮอล์ในชุมชน จำนวน 244 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.9 รองลงมา คือ (2) มีการจัดจำหน่ายทุกเวลาตามความต้องการ จำนวน 219 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.2 (3) มีงานรื่นเริง งานเทศกาล จำนวน 206 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.7 (4) ใ้รับเป็นค่าจ้าง ค่าตอบแทน หรือลีนน้ำใจในการทำงาน จำนวน 195 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.7 และ (5) บุคคลในครอบครัวมีการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ จำนวน 163 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.1 ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ของเยาวชนที่อยู่อาศัยกับพ่อแม่ และเยาวชนที่ไม่ได้อาศัยกับพ่อแม่ พบว่า มีความแตกต่างกัน คือ เยาวชนที่อาศัยกับพ่อแม่ จำนวน 264 คน ดื่มแอลกอฮอล์จำนวน 165 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.5 สูบบุหรี่จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 ส่วนเยาวชนที่ไม่ได้อาศัยร่วมกับพ่อแม่ จำนวน 106 คน ดื่มแอลกอฮอล์จำนวน 83 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.3 สูบบุหรี่จำนวน 41 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.7 ซึ่งจะเห็นว่ากลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่มีอัตราของการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ที่สูงกว่ากลุ่มที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เยาวชนที่ดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ จำแนกตามการอาศัยอยู่กับพ่อแม่ และไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ในอำเภอเขตแห่งหนึ่งเขตพื้นที่ชนบทไทย (n=370)

Table 2 Alcohol consumption and cigarette smoking among adolescents living with and without parents in a rural district area of Thailand (n=370)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาศัยอยู่กับพ่อแม่	264	71.4
ดื่มแอลกอฮอล์	165	62.5
สูบบุหรี่	57	21.6
ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่	106	28.6
ดื่มแอลกอฮอล์	83	78.3
สูบบุหรี่	41	38.7

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอาศัยอยู่พ่อแม่และที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในอำเภอแห่งหนึ่งในพื้นที่ชนบทไทยพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ $p < 0.05$ โดยพบว่า เยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่มีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 78.3 และ 62.5 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการอาศัยอยู่กับพ่อแม่และที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ ของเยาวชน
ในอำเภอแห่งหนึ่งเขตพื้นที่ชนบทไทย (n=370)

Table 3 Correlation between Living with parents or not and alcohol consumption behaviors among adolescents in a rural district of Thailand (n=370)

ตัวแปรที่ศึกษา	N	ดื่มแอลกอฮอล์	ไม่ดื่มแอลกอฮอล์	X ²	df	p-value
การอาศัยอยู่กับพ่อแม่						
อยู่	264	165 (62.5%)	99 (37.5%)	8.545 ^a	1	<0.003*
ไม่ได้อยู่	106	83 (78.3%)	23 (21.7%)			

*p<0.05

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอาศัยอยู่กับพ่อแม่และที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของเยาวชนในอำเภอแห่งหนึ่งในพื้นที่ชนบทไทย พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

p<0.05 โดยพบว่า เยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่สูบบุหรี่สูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 38.7 และ 21.6 ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการอาศัยอยู่กับพ่อแม่และที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในอำเภอ
พื้นที่ชนบทแห่งหนึ่ง (n=370)

Table 4 Correlation between Living with parents or not and tobacco smoking behaviors among adolescents in a rural district of Thailand (n=370)

ตัวแปรที่ศึกษา	N	สูบบุหรี่	ไม่สูบบุหรี่	x ²	df	p-value
อาศัยอยู่กับพ่อแม่						
อยู่	264	57 (21.6%)	207 (78.4%)	11.343 ^a	1	<0.001*
ไม่ได้อยู่	106	41 (38.7%)	65 (41.3)			

วิจารณ์

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ และการสูบบุหรี่ของเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่และที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ในอำเภอแห่งหนึ่งเขตพื้นที่ชนบทไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนอายุ 15-18 ปี จำนวน 370 ราย มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. อัตราการบริโภคแอลกอฮอล์และบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนผลการศึกษาแสดงให้เห็นอัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ที่สูงในกลุ่มเยาวชน โดยพบว่า เยาวชนที่เคยดื่มแอลกอฮอล์มีมากถึงร้อยละ 67.1 และที่เคยสูบบุหรี่มีร้อยละ 26.28 ซึ่งเป็นอัตราที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง สอดคล้องกับรายงานการศึกษาของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข พบว่า มีเยาวชนไทยที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่เคยดื่มแอลกอฮอล์ประมาณร้อยละ 60-

70 และเคยสูบบุหรี่ประมาณร้อยละ 20-30⁽⁸⁾

2. อายุที่เริ่มบริโภคครั้งแรก ประเด็นที่น่าวิตกอย่างยิ่งคือ อายุเฉลี่ยที่เริ่มบริโภคครั้งแรกที่ต่ำมาก โดยอายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกคือ 14.09 ปี (ต่ำสุด 9 ปี) และอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกคือ 11.4 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สมองกำลังพัฒนาและมีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบจากสารเสพติดเหล่านี้ ซึ่งสมองของเยาวชนที่ยังพัฒนาไม่เต็มที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดการเสพติดได้มากกว่าผู้ใหญ่ สอดคล้องกับผลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากรไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า อายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกลดลงเรื่อยๆ โดยกลุ่มเยาวชนอายุ 15-19 ปี มีอัตราการดื่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง⁽²⁾

3. การอยู่อาศัยกับพ่อแม่ ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่มีอัตราการดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่า (ร้อยละ 78.3 เทียบกับ 62.5) เยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่มีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่า (ร้อยละ 38.7 เทียบกับ 21.6) ความแตกต่างนี้อาจสะท้อนถึงความสำคัญของการกำกับดูแลและการสนับสนุนจากพ่อแม่ในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น สอดคล้องกับทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social control theory) ที่เสนอว่าความผูกพันกับสถาบันครอบครัวมีส่วนช่วยลดแนวโน้มการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน นอกจากนี้อิทธิพลของบุคคลรอบข้างและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคแอลกอฮอล์และบุหรี่ของเยาวชน โดยพบว่า สาเหตุหลักของการเริ่มดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ครั้งแรกคือ เพื่อนชวนและอยากลอง บุคคลที่อยู่อาศัยด้วยมีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 73.6 และสูบบุหรี่ร้อยละ 66.2 เยาวชนส่วนใหญ่บริโภคแอลกอฮอล์และบุหรี่ที่บ้านเพื่อนและบ้านตนเอง โดยสอดคล้องกับการศึกษาของวิจิตรากุสมภ์ และสุลี ทองวิเชียร พบว่า มีการดื่มสุราของบิดามารดา พี่น้อง เพื่อน หรือบุคคลใกล้ชิดอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ⁽⁹⁾ และเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ของ Bandura ที่เสนอว่าพฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดโดยการสังเกตและเลียนแบบจากบุคคลที่มีอิทธิพลรอบข้าง⁽¹⁰⁾

4. ปัจจัยเอื้อหรือปัจจัยที่เสริมให้เกิดพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ที่สำคัญ คือ การเข้าถึงที่ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าเยาวชนสามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ได้อย่างสะดวก โดยแหล่งที่มาหลักของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือ ร้านขายของชำในหมู่บ้าน (ร้อยละ 65.1) และแหล่งที่มาของบุหรี่คือ อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 25.4) และร้านขายของชำ (ร้อยละ 23.5) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ให้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เนื่องจากเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 15-18 ปี ซึ่งยังไม่ถึงอายุที่กฎหมายกำหนดให้สามารถซื้อหรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

และบุหรี่ได้แสดงให้เห็นว่าแม้จะมีกฎหมายควบคุมการบริโภคทั้งบุหรี่และแอลกอฮอล์ในเยาวชนที่อายุไม่เกิน 20 ปี แต่ก็ยังไม่สามารถควบคุมการบริโภคได้จริง สอดคล้องกับรายงานจากศูนย์วิจัยปัญหาสุรา พบว่า แม้จะมีการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี แต่เยาวชนไทยยังสามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย โดยร้านค้ากว่าร้อยละ 60 ยังขายให้กับเยาวชนโดยไม่ขอดูบัตรประชาชน⁽¹¹⁾

5. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภคประเด็นที่น่าสนใจคือ ที่พบในกลุ่มเยาวชนกรณีของบุหรี่ที่พบว่า บุหรี่ไฟฟ้าเป็นที่นิยมมากที่สุด (ร้อยละ 50.54) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ขึ้นอยู่กับกระแสนิยมและการตลาดรูปแบบใหม่ที่มุ่งเป้าไปที่เยาวชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) พบแนวโน้มการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชนไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย⁽¹²⁾ และรายงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีผลอย่างมากต่อการเพิ่มขึ้นของการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชน⁽¹³⁾ National Youth Tobacco Survey ในสหรัฐอเมริกา รายงานว่าการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในช่วงปี 2017-2023 โดยได้รับอิทธิพลจากการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์และรสชาติที่หลากหลาย⁽¹⁴⁾ นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลนับว่าเป็นสิ่งที่สร้างความเปลี่ยนแปลงต่อการสื่อสารทางการตลาด ทำให้เยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของยาสูบ แอลกอฮอล์ บุหรี่ไฟฟ้า และกัญชาจากช่องทางของ social network และ เว็บไซต์ของแบรนด์ผ่านแพลตฟอร์มอย่าง Instagram, Facebook, Twitter และ YouTube ซึ่งผลการศึกษาพบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดทางสื่อสังคมออนไลน์กับอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มเยาวชน โดยอินฟลูเอนเซอร์มีบทบาทสำคัญในการทำให้บุหรี่ไฟฟ้าน่าสนใจและเป็นที่ยอมรับทางสังคม⁽¹⁵⁾

6. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุดต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ชนบทคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเข้าถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง: การมีร้านค้าจำหน่ายแอลกอฮอล์ในชุมชน การจัดจำหน่ายตลอดเวลาตามความต้องการ การมีงานรื่นเริงและเทศกาล การได้รับเป็นค่าจ้างหรือค่าตอบแทน ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจมีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการบริโภคแอลกอฮอล์และบุหรี่ของเยาวชน แหล่งที่มาของเงินที่ใช้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่มาจากพ่อแม่ และการทำงานพิเศษ ค่าใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้งส่วนใหญ่อยู่ที่ 51-100 บาท ซึ่งเป็นจำนวนที่เยาวชนสามารถเข้าถึงได้ ปัจจัยที่เยาวชนมองว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ คือ การมีร้านค้าร้านสะดวกซื้อจำหน่ายแอลกอฮอล์ในชุมชน และการจัดจำหน่ายตลอดเวลาตามความต้องการสอดคล้องกับการศึกษาของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ได้ง่ายขึ้น ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางสังคม อิทธิพลของเพื่อน การมีร้านค้าจำหน่ายใกล้สถานศึกษา และการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวด⁽¹⁶⁾

7. การใช้สารเสพติดร่วม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเยาวชนที่ดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่มีแนวโน้มใช้สารเสพติดอื่นร่วมด้วยในอัตราที่สูง) โดยส่วนใหญ่เป็นกัญชาและกระท่อม สะท้อนถึงแนวคิด "ทฤษฎีประตูสู่ยาเสพติด" (Gateway theory)⁽¹⁷⁾ ที่เสนอว่าการใช้สารเสพติดที่ถูกมองว่ามีความรุนแรงน้อยกว่าเช่น แอลกอฮอล์และบุหรี่ อาจนำไปสู่การใช้สารเสพติดชนิดอื่นที่มีความรุนแรงมากขึ้น

สรุปได้ว่าเยาวชนที่ไม่ได้อาศัยในครอบครัวที่มีพ่อแม่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์หรือสูบบุหรี่มากกว่าคนที่อาศัยในครอบครัวที่มีพ่อแม่ และการที่มีสมาชิกในครอบครัวดื่มแอลกอฮอล์หรือสูบบุหรี่ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรม

ดังกล่าวสูงกว่าในครอบครัวที่ไม่มีสมาชิกดื่มแอลกอฮอล์หรือสูบบุหรี่ พฤติกรรมของเยาวชนเกิดจากการสังเกตและเลียนแบบจากบุคคลใกล้ชิด อีกทั้งปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ได้โดยง่ายและสะดวกมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ของเยาวชนในพื้นที่ชนบทไทย

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนชนบทไทยควรมีระบบการดูแล ฝึการวัง เด็กและเยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ สนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ป้องกันแบบบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งแอลกอฮอล์ บุหรี่ รวมถึงสารเสพติดอื่นๆ ส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน มีส่วนร่วมในการป้องกันการมีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ของเยาวชน เป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

หน่วยงานภาครัฐควรมีการควบคุมการเข้าถึงแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังจริงจัง และเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยให้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี โดยเฉพาะในร้านขายของชำและร้านสะดวกซื้อ ตลอดจนการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าทางอินเทอร์เน็ต ในชุมชนเขตพื้นที่ชนบท

หน่วยบริการสุขภาพพระดัตปฐมภูมิควรมีการรณรงค์และให้ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับผลกระทบของการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ที่มีต่อสุขภาพ โดยเฉพาะในช่วงวัยที่สมองกำลังพัฒนา และมีการสอนทักษะชีวิตให้กับเยาวชน เพื่อให้เยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษาให้สามารถเผชิญกับความเครียดและแรงกดดันต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยไม่ต้องพึ่งพาแอลกอฮอล์และบุหรี่

หน่วยงานด้านการศึกษาและวิจัย ควรสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาอันเกิดจากพฤติกรรมการบริโภคแอลกอฮอล์และบุหรี่ยที่สอดคล้องกับสภาวะการณ์ปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

1. Department of Disease Control. Annual report 2023 [Internet]. 2024 [cited 2024 Dec 1]. Available from: <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1528320240129105408.pdf> (in Thai)
2. National Statistical Office. Survey of tobacco and alcohol behavior of population 2021 [Internet]. 2023 [cited 2023 Jan 5]. Available from: https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail.pdf. (in Thai)
3. Kristjansson AL, Sigfusdottir ID, Allegrante JP, Helgason AR. Parental divorce and adolescent cigarette smoking and alcohol use: assessing the importance of family conflict. *Acta Paediatrica*. 2009;98(3):537-42.
4. Mays SA. The influence of family structure and transitions on parenting, income, residential mobility, and substance initiation in early adolescence: a comparison of Caucasian and African American youth [Internet]. 2011 [cited 2011 May 1]. Available from: <https://scholarcompass.vcu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3370&context=etd>
5. De Looze M, Van Den Eijnden R, Verdurmen J, Vermeulen-Smit E, Schulten I, Vollebergh W, et al. Parenting practices and adolescent risk behavior: rules on smoking and drinking also predict cannabis use and early sexual debut. *Prevention Science*. 2012;13:594-604.
6. Chatphirondesh S. A study of alcohol consumption behavior of bachelor's and master students [Internet]. 2022 [cited 2022 Jul 30]. Available from: <https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4816.pdf> (in Thai)
7. Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 1970;30:607-10.
8. Health Systems Research Institute. Thai health survey [Internet]. 2017 [cited 2017 Jun 9]. Available from: <https://www.hsri.or.th/Infographic/356> (in Thai)
9. Kusoom W, Thongvichean S. Smoking and alcohol consumption behaviors among undergraduate students in Bangkok Metropolitan and Nakhonratchasima Province *Thai Journal of Nursing*. 2019;68(4):30-9 (in Thai)
10. Bandura A. Psychology for teacher [Internet]. 2015 [cited 2015 Dec 15]. Available from: <https://psychologyearlychild.blogspot.com>
11. Centre for Alcohol studies. Alcohol outlet density and adolescent drinking behaviors in Thailand [Internet]. 2024 [cited 2024 Oct 29]. Available from: <https://cas.or.th/content?id=28> (in Thai)
12. Tobacco Control Research (TRC). Cigarette news updates [Internet]. 2025 [cited 2025 Mar 25]. Available from: <https://www.trc.or.th/th> (in Thai)
13. Thai Health Promotion Foundation. Wake up and understand the hazards of vaping and E-cigarettes [Internet]. 2024 [cited 2024 Oct 29]. Available from: <https://www.thaihealth.or.th/> (in Thai)
14. American Council on Science and Health. National youth tobacco survey [Internet]. 2025 [cited 2025 Jan 7]. Available from: <https://mgonline.com/onlinesection/detail/9680000001757>
15. Jackson KM, Janssen T, Gabrielli J. Media/Marketing influences on adolescent and young

- adult substance abuse. *Curr Addict Rep.* 2018;5(2):146-57.
16. Department of Disease Control (TH). Report on alcohol control operations [Internet]. 2025 [cited 2025 Mar 19]. Available from: <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/1438820200823062406.pdf> (in Thai)
17. Sheehy C. Gateway Drugs: examples, warning signs, & avoidance strategies [Internet]. 2023 [cited 2023 Aug 30]. Available from: <https://www.therecoveryvillage.com>